

התמודדות עם אתגרי החינוך היהודי הפורמלי בתפוצות

הצעה להחלטה

מחליטים, בהתאם לסעיפים 6(ב) ו-6(ג) לחוק יסוד: ישראל – מדינת הלאום של העם היהודי, שעניינם שימור הזיקה בין מדינת ישראל ובין בני העם היהודי בתפוצות ושימור המורשת של העם היהודי בקרב יהדות התפוצות ולאור מדיניות הממשלה הרואה בחיזוק העם היהודי בתפוצות משימה בעלת חשיבות עליונה הנובעת מתפיסות היסוד של מדינת ישראל וכחלק בלתי נפרד של החזון הציוני, בהמשך להחלטת הממשלה מס' 184 מיום 5.7.2020 ולאור התגברות האתגרים והזדמנויות החדשות בחינוך היהודי בתפוצות מפרוץ מלחמת "חרבות ברזל":

1. משרד התפוצות והמאבק באנטישמיות יעמיק את פעילותו בבתי הספר היהודיים בתפוצות להעמקת ולשיפור החינוך היהודי לשם הגדלת שיעור הילדים מקרב יהדות התפוצות, הלומדים במסגרות החינוך היהודיות הפורמליות ויפעל לקיום פרויקטים בתחום החינוך היהודי הפורמלי בתפוצות. לשם כך, יקצה משרד התפוצות מתקציבו בשנת 2025 סך של 15 מיליון ₪.
2. לשם ביצוע הכשרת מורים יהודיים מהתפוצות בישראל, יפעלו משרד החינוך ומשרד התפוצות והמאבק באנטישמיות להוצאת קול קורא ייעודי למכללות להכשרת מורים בישראל. לשם כך, יקצה כל משרד סך של 5 מיליון ₪ מתקציבו בשנת 2025. התקציב האמור יאוגם במשרד החינוך לטובת פרסום קול קורא בעניין זה ויישומו, בהתאם לתנאים שישוכמו בין המשרדים.
3. לצורך יישום החלטה זו, בשנת 2025 יקצו משרד התפוצות מתקציב הפעולות סך של 20 מיליון ש"ח ומשרד החינוך 5 מיליון ₪ מתקציבו.

דברי הסבר

רקע כללי

הקשר בין מדינת ישראל והקהילות היהודיות בתפוצות מהווה חלק בלתי נפרד בזהות הלאומית היהודית ובחוסן העם היהודי כולו. לאורך ההיסטוריה, החינוך היהודי שימש כעוגן מרכזי להמשכיות יהודית, להעברת המסורת ולחיזוק תחושת השייכות הלאומית. בתי הספר היהודיים בתפוצות הם הכלי המשמעותי ביותר להקניית זהות יהודית-ציונית לצעירים, והם אלו שבכוחם ליצור מחויבות עמוקה של הדור הבא לקהילותיהם ולמדינת ישראל.

משנת 2016 ועד היום פעל משרד התפוצות והמאבק באנטישמיות לחיזוק החינוך היהודי הפורמלי והקשר לישראל בתפוצות. במסגרת זו בשנים האחרונות, וביתר שאת בהתאם להחלטה 184 מיום 5.7.2020, פעל המשרד במסגרת מיזם משותף יחד עם חל"צ יונייטד לביצוע שלל פעילויות במרחבים שונים, כגון הכנת תוכניות לימודים ומערכי שיעור, הכשרות מחנכים, יצירת מסגרות להגדלת מספר התלמידים הרשומים במסגרות החינוך היהודי, הובלת תהליכים בית-ספריים הוליסטיים, השמת מורים ועוד, זאת תוך הסתכלות והתאמת הצרכים למרחבי הפעילות הייעודיים ובשותפות עם ארגונים מקומיים וקהילתיים.

בעקבות אירועי ה-7 באוקטובר, נרשם גידול בהיקפי האנטישמיות בעולם, דבר אשר יצר מציאות חדשה ותקדימית עבור הקהילות היהודיות, ובפרט עבור מוסדות החינוך היהודיים. מצד אחד, הקהילות ובתי הספר מתמודדים עם איומים ביטחוניים, עלייה באיומים פיזיים ותחושת חוסר ביטחון גוברת. במצב זה עולה החשש של התרחקות משפחות מן הקהילה היהודית והסתרת זהותן היהודית והציונית. מצד שני, רבים מקרב יהודי התפוצות חווים התעוררות זהותית ונכונות גדולה להתחבר מחדש לקהילותיהם ולישראל. כל אלו הובילו לעלייה בהתעניינות בלימודים בבתי ספר יהודיים ולגידול במספר המשפחות השוקלות חינוך יהודי לילדיהן. לאור האמור נראה כי אנו נמצאים בצומת דרכים בה ניתן למנף את הרצון להתחזקות יהודית ולסייע למערכות החינוך היהודיות ולקהילות להגדיל את שיעור התלמידים הלומדים בבתי ספר יהודיים.

נוכח המציאות המורכבת והצומת האסטרטגית בה מצויות הקהילות היהודיות בכלל והחינוך היהודי בפרט, משרד התפוצות והמאבק באנטישמיות ימשיך להוביל את מאמצי הממשלה לחיזוק החינוך היהודי הפורמלי בתפוצות ולגבש תכנית פעולה אופרטיבית ולהעמיק את הפעילות בקהילות ובבתי הספר היהודיים במטרה להגדיל את שיעור התלמידים מקרב הקהילות היהודיות הרשומים במסגרות החינוך היהודיות הפורמליות כמפורט בסעיפים 1 להחלטה.

בנוסף נמצא כי כלי מרכזי בהתמודדות עם אתגרי החינוך היהודי בתפוצות, בדגש על הכרות עם מדינת ישראל, הוא הכשרת מורים יהודיים בתפוצות. זאת, תוך שילוב מרכיב חינוכי משמעותי של הכשרה בישראל, הכולל סיורים וביקורים באתרים חשובים לעם היהודי ולמדינת ישראל, כמפורט בסעיף 2 להחלטה, במשותף עם משרד החינוך.

נתונים כלכליים והשפעה על משק המדינה

לא רלוונטי.

תקציב

לסעיף 1 – 15 מלש"ח בשנת 2025 מתקציב הפעולות של משרד התפוצות והמאבק באנטישמיות.

לסעיף 2 – בשנת 2025 יוקצה כדלקמן: 5 מלש"ח מתקציב משרד החינוך ו-5 מלש"ח מתקציב הפעולות משרד התפוצות והמאבק באנטישמיות.

השפעת ההצעה על מצבת כח האדם

אין.

עמדת שרים אחרים שההצעה נוגעת לתחום סמכותם

שר האוצר - תומך

שר החינוך – תומך

החלטות קודמות של הממשלה בנושא

החלטה מספר 184 של הממשלה מיום 05.07.2020

עמדת היועצת המשפטית של המשרד יוזם ההצעה

מצ"ב.

סיווגים

סיווג ראשי: (01) ביצועי

תחום פעולה עיקרי: (04) ישראל והעם היהודי

מגיש: שר התפוצות והמאבק באנטישמיות

כ"ז באדר התשפ"ה
27 במרץ 2025

משרד התפוצות והמאבק באנטישמיות היועצת המשפטית

ירושלים, כ"ז אדר תשפ"ה

יום חמישי 27 מרץ 2025

חוות דעת משפטית הנלווית להצעת החלטה לממשלה

נושא הצעת ההחלטה:

התמודדות עם אתגרי החינוך היהודי הפורמלי בתפוצות

תמצית ההצעה בהתייחס להיבטיה המשפטיים:

1. סעיפים 6(ב) ו-6(ג) לחוק יסוד: ישראל – מדינת הלאום של העם היהודי, עוסקים בשימור הזיקה בין מדינת ישראל ובין בני העם היהודי בתפוצות ושימור המורשת של העם היהודי בקרב יהדות התפוצות. כמו כן, החלטת ממשלה מס' 184 מיום 5.7.2020, המתווה הממשלתי להבטחת עתיד העם היהודי בתפוצות, מתייחסת בסעיף 1 לחשיבות ההשקעה בחינוך הפורמלי בתפוצות.
3. בהתאם לכך ולאור מדיניות הממשלה והתגברות האתגרים והזדמנויות החדשות בחינוך היהודי בתפוצות מפרוץ מלחמת "חרבות ברזל" מוצע כי משרד התפוצות והמאבק באנטישמיות (להלן: "המשרד") יעמיק את פעילותו בבתי הספר היהודיים בתפוצות להעמקת ולשיפור החינוך היהודי לשם הגדלת שיעור הילדים מקרב יהדות התפוצות, הלומדים במסגרות החינוך היהודיות הפורמליות, ויפעל לקיום פרויקטים בתחום החינוך היהודי הפורמלי בתפוצות.
4. כמפורט בהצעת ההחלטה, לשם ביצוע הכשרת מורים יהודיים מהתפוצות בישראל, יפעלו המשרד ומשרד החינוך להוצאת קול קורא ייעודי למכללות להכשרת מורים בישראל. לשם כך, יקצו המשרדים תקציבים כמפורט בהצעת ההחלטה אשר יאוגמו במשרד החינוך לטובת פרסום קול קורא בעניין זה ויישומו, בהתאם לתנאים שיסוכמו בין המשרדים.
5. מימוש התקציב בהתאם להחלטה זו ע"י המשרד יעשה בהתאם להוראות כל דין לרבות בהתאם לחוק חובת המכרזים, התשנ"ב-1992 ותקנותיו.

קשיים משפטיים, ככל שישנם, ודרכי פתרונם:

ההצעה איננה מעוררת קשיים משפטיים.

עמדת היועצים המשפטיים של משרדים אחרים שהצעת ההחלטה נוגעת להם:

הצעת ההחלטה הועברה להתייחסות היועצים המשפטיים במשרד החינוך, משרד האוצר וכן למחלקה למשפט ציבורי-מנהלי (יעוץ וחקיקה) במשרד המשפטים. הערות שנתקבלו, הוטמעו בהצעת ההחלטה.

עמדת היועצת המשפטית של המשרד שהשר העומד בראשו מגיש את ההצעה:

אני מאשרת כי אין מניעה משפטית לאישור הצעת ההחלטה.

מיכל מסטיי, עו"ד

היועצת המשפטית

